

Vlaams
Parlement

vergadering **C217**
zittingsjaar 2014-2015

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Landbouw, Visserij en Plattelandsbeleid

van 29 april 2015

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over antibioticagebruik in de veeteelt en pluimveesector – 1426 (2014-2015)	3
VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het overleg met de sector bij het ontwerp van ministerieel besluit inzake de strijd tegen het fokken met zieke rashonden – 1479 (2014-2015)	5
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de invloed van ggo's op de pesticidenreductie en het milieu – 1855 (2014-2015)	9
VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het verwerken van insecten in veevoeder – 1901 (2014-2015)	14

VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over antibioticagebruik in de veeteelt en pluimveesector – 1426 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Mevrouw Sabine Vermeulen (N-VA): Minister, drie Europese instellingen publiceerden in februari hun rapport over de verbanden tussen het gebruik van antibiotica bij mens en dier en het voorkomen van resistentie bij bacteriën afkomstig van mensen en voedselproducerende dieren. Het rapport concludeert dat een verantwoord antibioticumgebruik bij dieren verder gestimuleerd dient te worden. Ook Vlaanderen zet hier verder op in met het nationaal kenniscentrum voor antibioticumgebruik en -resistentie bij dieren (AMCRA). De doelen waar de veehouderij zich achter schaart, zijn het halveren van het totale antibioticumgebruik bij dieren tegen 2020 en het op termijn volledig komaf maken met het onnodig gebruik van antibiotica in de diergeneeskunde.

Onder impuls van AMCRA werd begin 2014 een datacollectiesysteem opgezet met als ambitieuze doelstelling het in kaart brengen van het antibioticumgebruik in de varkenshouderij. Via een producentenportaal kan de varkenshouder de gegevens checken die zijn dierenarts, mengvoederfabrikant of apotheker in het systeem invoerde. Met de beschikbare gegevens voor de eerste jaarmidde van 2014 werd begin december voor ieder varkensbedrijf een eerste individueel rapport opgemaakt.

Minister, het datacollectiesysteem voor de varkenshouderij moet deel uitmaken van de normale bedrijfsvoering op meer dan drieduizend varkensbedrijven in ons land, waarbij de eindverantwoordelijkheid bij de varkenshouder ligt. Hoe evalueert u dit systeem, dat nu een jaar in gebruik is?

Het individueel bedrijfsrapport kan de varkenshouder toelaten om zijn antibioticumgebruik te vergelijken met dat van collega's. Vergelijken de landbouwers hun eigen bedrijfsrapport met dat van hun collega's? Biedt de onderlinge vergelijking een meerwaarde aan het verder en beter implementeren van het systeem? En vooral: biedt de onderlinge vergelijking een meerwaarde op de eigenlijke doelstelling: het antibioticagebruik verminderen?

Mijns inziens komt er best ook een datacollectiesysteem voor de sectoren van de vleeskuikens en vleeskalveren. Deelt u die mening? Zo ja, wat is de timing?

Voor de ontwikkeling en uitvoering van het datacollectiesysteem in de varkenshouderij werd Belpork vzw aangetrokken als partner. Worden voor de andere actoren ook partners aangetrokken? Hebt u er enig idee van welke actoren dit dan wel zouden kunnen zijn?

Een groot gedeelte van de bevoegdheid rond antibiotica, zeker wat het toezicht betreft, behoort toe aan de federale overheid. Is hierover nog recent overleg geweest met de bevoegde federale minister? Tot welke nieuwe concrete resultaten of voorstellen heeft dit geleid?

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

De heer Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Het antibioticagebruik in Vlaanderen zal altijd een grote uitdaging zijn omdat wij door onze intensieve landbouw een hoge veedensiteit hebben. Het zal er vooral op aankomen om antibiotica enkel te gebruiken wanneer andere beschikbare geneesmiddelen niet kunnen worden ingezet. Er was in 2012 wel een daling, maar het verbruik lag toch

op 175 microgram per kilogram. Dat is gevoelig hoger dan in Scandinavische landen. Zo ligt het verbruik in Denemarken op 43 microgram per kilogram, op 13,6 microgram in Zweden en op 3,7 microgram in Noorwegen. In Nederland ligt het verbruik op 114 microgram en in Frankrijk op 117 microgram per kilogram. In Duitsland ligt het verbruik hoger, met 211 microgram per kilogram. Toch kunnen we niet zomaar vergelijken tussen de landen, want ook de samenstelling van de veestapel kan een invloed hebben op het gebruik van antibiotica.

Mevrouw Vermeulen had het over de uitbouw van een datacollectiesysteem dat werd ontwikkeld in aansluiting op het bestaande Sanitel-systeem. We weten dat Belpork en Belplume al een eigen systeem hebben ontwikkeld op basis van het Duitse systeem QS-systeem (Qualität und Sicherheit). Zijn die gegevens ook geïntegreerd in het nieuwe systeem, dat door het Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen (FAVV) werd ontwikkeld?

Ik wil, aansluitend op de vraag van mevrouw Vermeulen, ook polsen naar de stand van zaken van de twee demoprojecten die in 2012 werden opgezet, om in overleg met de sector en andere actoren te bekijken hoe er op een goede manier kan worden omgegaan met het antibioticagebruik in de veehouderij en in de melkveehouderij, en hoe er een verantwoord antibioticagebruik kan zijn, met een goede begeleiding en communicatie. Dat project liep van 2013 tot en met dit jaar. Zijn er al resultaten van deze demoprojecten bekend? Indien niet, wanneer verwachten we deze resultaten?

De heer Jos De Meyer (CD&V): Minister, de bezorgdheid voor verantwoord antibioticagebruik is zeker terecht. Als we succes willen boeken, is het absoluut nodig om in het proces dat u daarrond opzet, de sector van in den beginne heel sterk te betrekken, zoals dat ook in de varkenssector is gebeurd. U boekt het meest succes als u van in den beginne de sector meeneemt in het engagement, de motivatie en het proces om te komen tot minder antibioticagebruik.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Voorzitter, collega's, iedereen hier deelt deze bezorgdheid en aandacht. Maar we moeten wel rekening houden met de bevoegdheidsverdelingen. Alle vragen die betrekking hebben op AMCRA en antibioticagebruik, vallen allemaal onder de federale bevoegdheid Dierenwelzijn en Gezondheid, het stukje dat daar nog zit. Natuurlijk wordt dat allemaal ondersteund vanuit het Federale Voedselagentschap en het Federale Geneesmiddelenagentschap. Uiteraard volgen wij vanuit de bevoegdheid Landbouw ook wat daar gebeurt. Maar AMCRA is dus wel volledig federaal.

Er zijn enkele eigen systemen opgezet. Belpork vzw staat daarin het verst. Ik weet dat er intenties bestaan om dit ook in de pluimvee- en kalversector te doen. Belpork is het enige operationele systeem.

Dat is de beheerder van het kwaliteitslabel Certus. Begin 2014 nam Certus als eerste het initiatief om het gebruik van antibacteriële middelen en met antibiotica gemedicineerde voeders op de Certus-bedrijven te registreren. Certus heeft ook een eigen datacollectiesysteem en ontvangt op die manier gegevens van drieduizend varkenshouders.

Voor de analyse van de gegevens en het uitwerken van bedrijfsspecifieke rapporten, werd in mei 2014 door het nationale kenniscentrum AMCRA een wetenschappelijke eenheid voor datacollectie en -analyse opgericht, dat daarmee samenwerkt. De eerste rapportering werd naar de deelnemers verzonden tussen december 2014 en januari 2015. Dat biedt de mogelijkheid aan dierenartsen om daarmee aan de slag te gaan.

AMCRA heeft een Visie 2020 gemaakt, met enkele ambitieuze antibioticareductie-doelstellingen, onder andere meer nationale datacollectie en benchmarking met andere landen. Ik veronderstel dat het niet de bedoeling is hier dieper in te gaan op federale thema's. Ik zal dat ook niet doen, we moeten dat strikt onderscheiden.

De heer Vanderjeugd had een bijkomende vraag over demoprojecten. Ik weet niet wat de resultaten daarvan zijn, dat moet ik navragen. We zullen dat opvragen en u een antwoord bezorgen. We delen dezelfde bezorgdheid, maar dit is een federale materie.

De voorzitter: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Mevrouw Sabine Vermeulen (N-VA): Minister, we merken dat de geesten rijpen om het antibioticagebruik aan te pakken. Ook de veeartsen geven zelf een aanzet om de deontologische code in de Orde der Dierenartsen aan te passen om het juiste gebruik in kritisch belangrijke antibiotica in te voeren. Het is een positief signaal dat ze hun verantwoordelijkheid nemen in het dossier van de antibioticaresistentie. De politiek – ook op het Vlaamse niveau – moet blijven eisen dat de hele keten van antibioticagebruik sluitend traceerbaar wordt, en dat men verder moet ingrijpen op het preventief mengen van antibiotica in veevoeders.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sabine Vermeulen aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het overleg met de sector bij het ontwerp van ministerieel besluit inzake de strijd tegen het fokken met zieke rashonden – 1479 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Jos De Meyer

De voorzitter: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Mevrouw Sabine Vermeulen (N-VA): Minister, op 3 maart las ik opnieuw een aankondiging in de krant over het ministerieel besluit inzake de strijd tegen het fokken met zieke rashonden. Dat is ondertussen in het Staatsblad verschenen. Het is een werk van lange adem geweest, want uw voorganger minister Kris Peeters kondigde de nakende komst al aan in de commissievergadering van 2 oktober 2013.

Ik citeer het antwoord van de minister toen: "Na een bespreking met de sector op 19 april 2013 moet enkel nog een technische bijlage op basis van wetenschappelijke gegevens worden uitgewerkt. Deze technische bijlage is recent aangeleverd en de procedure tot goedkeuring van het ministerieel besluit kan eerstdaags worden aangevat."

Ondertussen zijn we zeventien maanden verder en blijkt het ministerieel besluit uitgewerkt te zijn. Maar de sector, waar minister Peeters naar verwees, is toch enigszins verontwaardigd. De sector werd in het verleden aangesproken via de werkgroepen Vlaams consortium rashonden en wetenschappelijke ondersteuning. De Nederlandstalige Gewestelijke Raad van de Orde der Dierenartsen (NGROD), noch UGent, noch de Koninklijke Maatschappij Sint-Hubertus (KMSH) hebben blijkbaar formeel ingestemd met een ministerieel uitvoeringsbesluit in het kader van het Fokkerijbesluit waarbij de minister voorwaarden en begeleidende maatregelen kan opleggen voor de rassen van honden waarvan de genetische diversiteit in het gedrang is.

De Orde der Dierenartsen en de KMSH vroegen om dit ministerieel besluit voor ondertekening te kunnen bespreken binnen hun interne overlegorganen.

Aangezien ook de Raad voor Dierenwelzijn in zijn wetenschappelijk rapport 'Aandoeningen en erfelijke ziekten bij honden ten gevolge van doorgedreven fok' van 2014 stelt dat om de problematiek van de aandoeningen en erfelijke ziekten aan te pakken er interdisciplinaire benadering en samenwerking nodig is, leek me dit een zeer logische vraag.

Minister, zijn de werkgroepen Vlaams consortium Rashonden en Wetenschappelijke ondersteuning zoals die tijdens de vorige legislatuur zijn geïnstalleerd, na 19 april 2013 nog bij elkaar geweest? Is er na 19 april 2013 nog enige vorm van overleg geweest met de sector inzake het ontwerp van het ministerieel besluit? Met welke spelers uit de sector? Bent u ingegaan op de vraag van bepaalde spelers uit de sector om het ministerieel besluit, vóór goedkeuring door de ministerraad, nog te kunnen bespreken binnen hun interne overlegorganen? Bent u van plan om het constructieve overleg met die spelers weer te installeren, bijvoorbeeld opnieuw met de wetenschappelijke werkgroep of met een consortium?

Het rapport van de Raad voor Dierenwelzijn lijst maatregelen op om het fokken met dieren met erfelijke ziekten aan te pakken. Die maatregelen ziet de raad als alternatief voor de ministeriële lijst met erfelijke aandoeningen, waarmee een verbod tot fokken is verbonden. De raad argumenteert dat een verbod veeleer tot een nog engere genetische basis zal leiden, als zieke dieren worden uitgesloten. Ze stellen met andere woorden dat de dieren, belast met een erfelijke ziekte, onontbeerlijk zijn om de genetische basis te behouden. Ik volg die piste. Maar ook het oplijsten van rassen waarvan de genetische diversiteit in het gedrang is, houdt risico's in. Minister, volgt u deze pertinente aanbeveling of houdt u vast aan een lijst van rashonden waarvan de genetische diversiteit in het gedrang is, in de vorm van een ministerieel besluit ?

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

De heer Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Het probleem met rashonden is dat de selectie per definitie leidt tot een beperkte genetische basis, die kan leiden tot een aantal erfelijk bepaalde aandoeningen. Mevrouw Vermeulen kaart terecht aan dat een verbod op fokken met dieren met een erfelijke aandoening zal leiden tot een nog engere genetische basis.

De invoering van nieuwe bloedlijnen zou kunnen komen vanuit het buitenland, maar net op dat punt wordt het invoeren van pups bemoeilijkt door onze regelgeving. De bevoegde minister voor Dierenwelzijn staat een streng beleid voor. Naast de geldende importregels van puppy's tot vijftien weken wil hij ook de quarantaineperiode verlengen van vijf tot tien dagen.

Dat beleid ontraadt import vanuit het buitenland en omgekeerd ook de verkoop van Belgische puppy's aan het buitenland. Er is natuurlijk weinig vraag naar puppy's die al 17 weken oud zijn.

Speelt die problematiek ook specifiek voor rashonden? Hebt u daarover al overleg gepleegd met uw collega van Dierenwelzijn, om de import van nieuwe bloedlijnen vanuit het buitenland te garanderen voor het fokken van rashonden?

De heer Jos De Meyer (CD&V): Minister, kunt u wat meer uitleg geven bij de voorstellen die de Raad voor Dierenwelzijn doet in verband met maatregelen om erfelijke aandoeningen in te perken? De Raad voor Dierenwelzijn doet een alternatieve suggestie, die gemotiveerd is. Ik zou dus toch enigszins rekening willen houden met die institutionele raad. Misschien moet u dan even de nuances aanbrengen die zij ook in hun advies aanbrengen.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Mevrouw Vermeulen, bedankt voor uw vraag. Ze geeft mij de kans om een en ander goed te duiden. Er zijn onder mijn voorganger in de vorige legislatuur twee werkgroepen opgericht, de werkgroep Consortium en de werkgroep Wetenschappelijk Onderzoek. In de werkgroep Consortium waren alle organisaties vertegenwoordigd die betrokken zijn bij de hondenfokkerij, de handel en de verzorging van honden, bijgestaan door experts uit wetenschappelijke instellingen. De werkgroep heeft een knelpuntenlijst uitgebracht. Een aantal van de acties op die lijst werden gerealiseerd door de wetenschappelijke instellingen en de landbouwadministratie. Voor andere acties was een regelgevend initiatief nodig, en dat is er ook gekomen: de Vlaamse Regering heeft in 2013 een aanpassing gedaan aan het Vlaams Fokkerijbesluit.

In de werkgroep Wetenschappelijk Onderzoek waren enkel de wetenschappelijke instellingen betrokken. Zij rapporteerden ook over de uitvoering van de werkgroep Consortium. De werkgroep Consortium is niet meer samengeroepen na 12 januari 2012. De werkgroep Wetenschappelijk Onderzoek is voor het laatst samengekomen op 22 januari 2013.

De vergadering over het ministerieel besluit van 19 april lag echter helemaal niet binnen de opdracht van de toenmalige werkgroep Consortium. We hebben wel het veld geconsulteerd en iedereen samengebracht op een stakeholderoverleg. Via het Fokkerijbesluit werd de basis gelegd, maar een aantal uitvoeringsbepalingen moesten nog worden geregeld via ministerieel besluit. In de vergadering van 19 april 2013 werd dus een ontwerp van ministerieel besluit besproken met diverse stakeholders. Er waren afgevaardigden aanwezig van de grootste fokkerijvereniging, de Koninklijke Maatschappij Sint-Hubertus, maar ook van andere fokkerijverenigingen. Er waren ook vertegenwoordigers van de beroepsfederatie van handelaren, de Orde der Dierenartsen, de KU Leuven, de UGent en de betrokken overheidsadministraties Dierenwelzijn en Landbouw. Het ontwerp van ministerieel besluit werd reeds voorafgaand aan die bewuste vergadering van 19 april 2013 aan de vertegenwoordigers van de sector voorgelegd.

U zegt dat de sector verontwaardigd is, maar wij krijgen heel andere signalen. Wij krijgen net veel positieve reacties. Het ministerieel besluit geeft louter uitvoering aan bepaalde artikelen van het Fokkerijbesluit, dat in 2013 werd aangepast. Uiteraard worden de organisaties hierbij betrokken, en zal dat ook in de toekomst ook zo zijn.

Mevrouw Vermeulen, u stelt dat het oplijsten van rassen waarvan de genetische diversiteit in het gedrang is, risico's zou inhouden. Het is mij niet duidelijk wat u daarmee bedoelt, en dus kan ik er ook niet op antwoorden. Kunt u dat straks even verduidelijken, zowat we daar ook opheldering over kunnen geven?

Ik deel uw analyse dat het geen goed idee is om fokverboden op te leggen, zoals dat bepaald is in de dierenwelzijnswetgeving. Mocht dat bewuste artikel 19 van de dierenwelzijnsregelgeving worden toegepast, dan zou de enge genetische basis voor bepaalde rassen nog verder verkleinen, en dat zou inderdaad contraproductief zijn.

Het voordeel van het gebruik van fokkerijprocedures en -methodes ten opzichte van de verbodsaanpak in de dierenwelzijnswetgeving ligt bij de mogelijkheid om honden met erfelijke aandoeningen toch te gebruiken voor de voortplanting. Resultaten van onderzoek gekoppeld aan afstammingsinformatie laten toe om in te schatten welke combinaties tot erfelijke aandoeningen kunnen leiden. In een aantal gevallen kunnen de nakomelingen wel nog drager zijn. Als die mogelijkheid blijkt uit de onderzoeksinformatie, moeten die nakomelingen ook getest worden vooraleer zij als fokdier gebruikt kunnen worden. Die inspanning moet doorgaan tot de erfelijke aandoeningen vrijwel uit de populatie verdwenen zijn en tot het aantal dieren met een gezonde genetische diversiteit in de populatie hersteld is.

Mijnheer Vanderjeugd, we hebben inderdaad contact gehad met de minister van Dierenwelzijn, op basis van het besluit dat genomen is. Specifiek voor de invoer is er geen contact geweest, omdat dat een bevoegdheid is die louter bij Dierenwelzijn ligt.

Mijnheer De Meyer, u vroeg specifieke informatie over de aanbevelingen van de werkgroep. Ik heb dat nu niet bij me, maar ik zal de verslagen en aanbevelingen opvragen en ze aan u en het parlement bezorgen.

De voorzitter: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

Mevrouw Sabine Vermeulen (N-VA): Ik dank u voor uw antwoord, minister.

U hebt zelfs al geantwoord op de vraag die u niet goed inschatte. U zegt dat er toch kan worden gefokt met bepaalde erfelijke aandoeningen. Dat is precies wat ik en de Raad voor Dierenwelzijn willen meegeven.

Een bepaalde populatie, zoals het schipperke of de griffon – het schipperke loopt ook in mijn tuin rond, vandaar mijn interesse –, kan er zo slecht aan toe zijn op het vlak van genetische diversiteit, dat men toch doorfokt met zieke dieren. Als men die dieren ook nog zou uitsluiten van de fok, zou men de genetische basis van de populatie nog veel kleiner maken. Het klinkt misschien een beetje paradoxaal, dat men met zieke dieren selectief zou doorfokken. Men wil op lange termijn de chaos niet nog groter maken. U antwoordde dat men kan fokken met dieren die drager zijn van erfelijke ziekten. U volgt daarmee de Raad voor Dierenwelzijn.

U beweert dat de sector niet verontwaardigd is. Ik stel voor dat u de website van de Koninklijke Maatschappij Sint-Hubertus eens bekijkt. Daar staat: "Op basis van officieuze informatie wordt de genoemde lijst en de eraan gekoppelde test nog gecontesteerd, mogelijkerwijs ook binnen de Vlaamse Gemeenschap." Zij zijn niet gelukkig. Ze zeggen het proper, maar ze zijn niet gelukkig. Ik ken nog veel spelers die niet gelukkig zijn met het ministerieel besluit. Ik kan hen daarin volgen. Zo'n ministerieel besluit is een log en statisch systeem. Voor het fokken van dieren, en zeker met erfelijke aandoeningen en problemen met genetische diversiteit, heeft men een dynamisch en steeds veranderend systeem nodig. Men heeft een systeem nodig dat monitort en opvolgt en rapporteert aan de bevoegde minister. Het zou interessant zijn om de werkgroep, het consortium en de wetenschappelijke ondersteuning nieuw leven in te blazen.

Ik vind dat zo'n ministerieel besluit een vals gevoel van veiligheid geeft. Er is nu een lijst van 21 rashonden. Wie zijn ras op die lijst niet vindt, gaat ervan uit dat er met zijn ras niets mis is. Wat met de ongeveer 280 overige soorten rashonden?

Een technische opmerking. Ik ben ook zeer geïnteresseerd in de rassen griffonnetje en Brabanderke. 20 procent van die populaties is erfelijk belast met cataract. Die ziekte is niet opgenomen. In Zweden – waar veel griffonnetjes gekweekt worden – is dat wel verplicht. Daartegenover staat dat epilepsie wel een verplichting is, terwijl daar geen test voor bestaat. Ik snap soms niet waarom dat allemaal zo geregeld is en waar de wetenschappelijke ondersteuning komt om die lijst op te stellen, waar ik absoluut geen voorstander van ben.

Minister Joke Schauvliege: Mevrouw Vermeulen, bedankt voor de toelichting. We hebben de lijst opgesteld op basis van de beschikbare wetenschappelijke inzichten. Voor de rassen die niet voorkomen op de lijst, is nog verder onderzoek nodig. Het is uiteraard de bedoeling om de lijst op die manier verder af te werken.

Ik heb veel contacten met het veld en over het algemeen is men blij dat er stappen vooruit zijn gezet. Ik weet dat er een aantal individuen zijn die daar

problemen mee hebben. Dat kunnen we niet vermijden, maar we zijn zeker niet over één nacht ijs gegaan. Er is veel overleg geweest.

Nogmaals, u weet ook dat de bevoegdheden verdeeld zijn. Dit valt onder Dierenwelzijn en onder Landbouw. Vanuit Landbouw hebben wij uitvoering gegeven aan de afspraken die destijds gemaakt zijn. Andere aspecten, waar de heer Vanderjeugd ook naar verwezen heeft, zullen vanuit Dierenwelzijn moeten worden aangepakt. Wij hebben overleg met de bevoegde minister, die nog heel wat stappen zal zetten, veronderstel ik, om een aantal van die zaken aan te pakken.

Mevrouw Sabine Vermeulen (N-VA): Ik blijf het moeilijk hebben met die oplijsting van slechts 21 rassen. We zijn 5 jaar verder en we zitten nog maar aan 21. Er zijn 280 rassen. Er is nog een zeer lange weg te gaan. Ik zal wellicht niet meer fokken tegen dan.

Mijn allergrootste bezorgdheid is wat op de website van de Koninklijke Maatschappij Sint-Hubertus staat. Zij contesteren het ministerieel besluit, zeker omdat het wetenschappelijk opvolgen van al die rassen en genenpopulaties toch een taak is van de rasclubs en verenigingen die in het kader van het fokkerijbesluit een erkenning krijgen. Vele rasclubs en verenigingen zullen hun problemen niet aan de grote klok hangen, daarom denk ik dat een controlesysteem nodig blijft. Het is echt nodig om de sector te bevragen en in te lichten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de invloed van ggo's op de pesticidenreductie en het milieu – 1855 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer de Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, 20 procent van de wereldwijde aardappel oogst gaat verloren aan de aardappelziekte die veroorzaakt wordt door de schimmel *Phytophthora infestans*. Vooral in regio's met een gematigd klimaat, zoals Vlaanderen, is de schimmel een van de grootste bedreigingen voor de aardappelteelt. De schimmel kost de Belgische landbouwers jaarlijks 55 miljoen euro.

Bovendien legt de controle van de ziekte een enorme druk op het milieu. In Vlaanderen moeten aardappelboeren hun gewassen 10 tot 15 maal per jaar besproeien. Dit resulteert in een gemiddelde van 17 kilogram fungicide per hectare. In België wordt meer dan 1000 ton fungiciden gebruikt voor de controle van *Phytophthora*.

Genetische manipulatie biedt een mogelijke oplossing. Stijn Bruers, woordvoerder van een dierenrechtenorganisatie, stelt dat er minder gewasbeschermingsmiddelen gebruikt moeten worden bij de teelt van ggo's. Zo zei hij onlangs in De Standaard: "Het blijkt niet juist te zijn dat er door ggo's meer pesticiden worden gebruikt, integendeel. Dat we kruisingen moeten vreten van ggo's met wilde planten, klopt evenmin. En dat boeren die ggo's telen een lager inkomen hebben en de dood worden ingedreven, strookt ook niet met de waarheid."

Ook Bart Coenen, oudgediende bij Groen en Velt, sluit zich hierbij aan: "Ggo's hebben bewezen positieve invloeden te hebben op opbrengsten, pesticidenreductie en het milieu, maar tegenstanders hebben de introductie van de technologie met succes belemmerd". Bovendien vindt hij dat het ggo-debat meer

gebaseerd moet zijn op wetenschap en minder op waarden en gevoelens. Dat zijn toch wel getuigenissen uit onverdachte hoek.

Het is bekend dat *Phytophthora* gemakkelijk door enkelvoudige resistenties heen breekt. Wanneer echter meerdere resistentiegenen aanwezig zijn bij een aardappelras is het voor de schimmel veel moeilijker om zich tezelfdertijd genetisch aan te passen aan beide resistentiegenen. Het voordeel van de techniek van genetische modificatie ten opzichte van klassieke veredeling is dat men veel sneller en gericht resistent rassen kan ontwikkelen en ook veel gemakkelijker meerdere resistentiegenen tegelijk kan inbrengen. Dit inbrengen via genetische modificatie kan bovendien zonder verlies van raseigenschappen.

Genetisch gewijzigde *Phytophthora*-resistente aardappelen bezitten resistentiegenen die van nature voorkomen in wilde, knoldragende Solanaceae. Dezelfde of vergelijkbare genen zijn ook aanwezig in conventioneel veredelde *Phytophthora*-resistente aardappelen. De genen in de genetisch gewijzigde aardappellijnen zijn daarom net zo milieuveilig als diezelfde genen in de conventioneel veredelde rassen en diezelfde genen in de wilde verwanten. Bovendien grijpen er bij het vinden van geschikte genetisch gemodificeerde lijnen strenge selecties plaats, met als doel enkel die lijnen te selecteren die de correcte raseigenschappen behouden hebben. Zo worden in veldproeven het uiterlijk en het gedrag van de planten uitvoerig bestudeerd, om eventuele afwijkingen op te sporen en na te gaan of eventuele afwijkingen ongewenste gevolgen hebben. Planten met ongewenste eigenschappen zullen niet op de markt worden gebracht. Daarenboven moet een risicobeoordeling worden uitgevoerd door de nationale bioveiligheidsraden en de European Food Safety Authority (EFSA), alvorens het ggo-gewas überhaupt op de Europese markt gebracht kan worden. Als verschillende comités van experts of de Europese Commissie een beslissing nemen, hebben de lidstaten nog steeds de keuze om de ggo's al dan niet toe te laten op hun grondgebied of op delen van hun grondgebied.

Minister, deelt u de mening dat ggo's het pesticidenverbruik en bijgevolg de milieudruk kunnen reduceren? Wat is daarover de mening in onze buurlanden? Bent u bereid om ggo's geval per geval te beoordelen, en specifiek voor de aardappelteelt genetisch gemanipuleerde varianten toe te laten die voorkomen dat er onnodige hoeveelheden pesticiden gespreid moeten worden? Maakt u een onderscheid tussen soortgelijke genen en soortvreemde genen in de beoordeling of bepaalde teelten worden toegelaten? Momenteel wordt slechts één ggo-gewas geteeld in de Europese Unie. Lopen er nog aanvragen? Heeft BASF zijn aanvragen voor de Fortuna-aardappel opnieuw ingediend, nu er meer duidelijkheid is over het wettelijk kader? Loopt er nog wetenschappelijk onderzoek?

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

De heer Jan Van Esbroeck (N-VA): Ik heb in de rand de vraag of er naar aanleiding van dergelijke debatten al een overleg is geweest tussen Vlaanderen, Wallonië en de federale overheid betreffende ggo's. U hebt er naar aanleiding van een van de vorige vragen in deze legislatuur al eens naar verwezen.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

De heer Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Ik ben blij dat een rationeel man als de heer De Meyer met een open geest naar dit debat kijkt en het op de agenda plaatst. We merken dat steeds meer mensen het debat meer rationeel gaan voeren, eerder dan een emotioneel en ongenueanceerd discours rond ggo's te voeren. Dat moet het nodige tegenwicht bieden tegen helaas veel gemakkelijkere emo-discours waar halve waarheden en hele leugens vaak niet worden geschuwd.

Tegenstanders van ggo's gaan ook almaar verder in hun oorlog tegen ggo's. Zo begint men nu ook cisgenese en transgenese op een hoopje te gooien. Nochtans

is cisgenese een proces waarbij genen van dezelfde soort worden gebruikt. Bij ons weten is er vanuit het GMO-panel (Genetically Modified Organisms) van de EFSA een analyse uitgevoerd rond risico's verbonden aan het gebruik van cisgenese. Het concludeert dat plantenrassen die worden verkregen door cisgenese geen grotere risico's inhouden dan de rassen die verkregen zijn uit conventionele kruisingen.

We hebben ook begrepen dat er binnen België een werkgroep gemandateerd is om een insteek te leveren in het Europese debat. Heeft die werkgroep inmiddels een wetenschappelijk advies afgeleverd rond cisgenese? Met betrekking tot goedkeuring voor ggo's, antwoordde u, minister, op een schriftelijke vraag die ik in februari stelde, dat er 25 ggo's wachten op goedkeuring voor import en verwerking als 'food' en 'feed'. Maar daarnaast wachten er ook nog vier ggo-importtoelatingen voor het gebruik buiten de voedselketen.

In een recent artikel van het Vlaams infocentrum land- en tuinbouw (VILT) van 23 april stond dat er momenteel negentien goedkeuringen op stapel staan. Kunt u de correcte stand van zaken geven?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega's, dit is een bezorgdheid die veel mensen bezighoudt. Het debat wordt volop gevoerd.

Mijnheer De Meyer, het zijn de specifieke eigenschappen die ingebracht werden via biotechnologische technieken, in combinatie met de daarmee verbonden landbouwpraktijk, die bepalend zijn of de ggo-teelt betrekking zal hebben op het pesticidegebruik. Het is dan ook niet mogelijk om daarover zomaar een algemene uitspraak te doen. Ik geloof zelf ook in het grote potentieel van de genbiotechnologie, om een reële bijdrage te leveren aan het verminderen van de milieudruk in de landbouw. Dat aspect komt inderdaad veel te weinig aan bod.

Heel wat wetenschappelijke studies hebben al uitspraken gedaan over het verband tussen ggo en pesticidegebruik. Elke studie heeft zijn eigen specifieke proefopzet, specifieke onderzoeksvraag en context van waaruit het onderzoek wordt uitgevoerd. Bovendien moet elke nieuwe ggo-toepassing geval per geval worden beoordeeld.

De teelttoelating van ggo's blijft in de eerste plaats een Europese bevoegdheid. Een Europese teelttoelating is gebaseerd op een risico-evaluatie door de European Food Safety Authority (EFSA) en de lidstaten. Met de nieuwe Europese regelgeving kunnen lidstaten een uitzondering, in casu een verbod van teelt, vragen voor een regio of het grondgebied van de hele lidstaat. Vlaanderen beschikt dus ook over de mogelijkheid om tijdens of na de Europese autorisatieprocedure een verbod op teelt voor het Vlaamse grondgebied te vragen.

In principe zal ik de EU-autorisatie respecteren, omdat die op een wetenschappelijke beoordeling van de risico's voor de gezondheid van mens en dier en het leefmilieu gebaseerd is, maar dat moet natuurlijk geval per geval worden bekeken. Het is wat mij betreft duidelijk dat er geen redenen zijn om landbouwers in Vlaanderen het telen van een in de toekomst Europees geautoriseerde plaagresistente aardappel bijvoorbeeld te ontzeggen. Integendeel, want het telen ervan kan zowel een milieuwinst opleveren als de rendabiliteit van de teelt verbeteren.

Cisgenese wordt samen met andere nieuwe plantenveredelingstechnieken door de Europese Commissie onderzocht in het kader van de ggo-regelgeving. Er is binnen België een werkgroep, met secretariaat binnen het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid. Die zijn gemandateerd om de technieken in detail te bestuderen

en een insteek te leveren op Europees vlak. De werkgroep heeft als doel om aan de bevoegde overheden een wetenschappelijk advies te verlenen om de verschillende technisch-wetenschappelijke aandachtspunten toe te lichten. Zolang zij niet tot conclusies gekomen zijn, is het voorbarig om een standpunt over cisgenese in te nemen. We moeten de wetenschap het werk laten doen.

De toelating voor teelt wordt gegeven op Europees niveau. In deze procedure is een positieve risico-evaluatie cruciaal om een vergunning te kunnen verkrijgen. Of het nu om een cisgene dan wel een transgene plant gaat, deze gewassen moeten veilig zijn voor mens, dier en milieu. Dat is voor mij de toetssteen. Voor cisgene gewassen maakt men gebruik van soorteigen genen, en omdat er in dit geval een 'history of safe use' is, verloopt de risico-evaluatie voor cisgene gewassen een stuk eenvoudiger dan voor sommige andere toepassingen.

In 2012 publiceerde het Europese Voedselveiligheid Agentschap of EFSA een opinie waarin ze aangeven dat cisgene planten even veilig zijn als traditioneel veredelde gewassen. De vraag of cisgene organismen wel onder de ggo-regelgeving vallen, is vandaag een onderwerp van discussie op internationaal niveau, dat nog altijd niet is uitgeklaard.

Op Europees niveau, mijnheer De Meyer, is enkel maïs met code Mon810 geautoriseerd voor teelt. Momenteel zijn enkel maïsdossiers in behandeling in functie van het verkrijgen van een autorisatie voor teelt of voor een hernieuwing van de autorisatie. Ik heb een lijst van welke dat zijn, die zal ik aan het secretariaat bezorgen.

Het consortium van het UGent, het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) en het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) werkt verder aan de ontwikkeling van cisgene plaagresistente aardappelen. Tijdens de veldproeven met ggo-Desiré-aardappelen is kennis verworven over de waarde en inzetbaarheid van resistentiegenen. Deze genen worden nu toegepast bij de ontwikkeling van cisgene aardappelrassen met commerciële waarde.

In nauw overleg met de betrokken sectoren, de primaire producenten en de verwerkende industrie, werd geopteerd om in het lopende onderzoeksproject Bintje-plus te focussen op de ontwikkeling van een cisgeen plaagresistent Bintje met verschillende resistentiegenen. Bintje wordt in Vlaanderen nog steeds op grote schaal geteeld vanwege zijn bijzondere eigenschappen waardoor deze aardappel bijzonder geschikt is voor consumptie en verwerking. Het onderzoek verloopt in nauw overleg en samenwerking met internationale partners binnen en buiten Europa.

Er is overleg tussen de verschillende bevoegde autoriteiten. Er is een instantie die dat structureert. De meest recente lijst van de importtoelatingen zal ik nog eens opvragen, mijnheer Vanderjeugd. Ik heb u de vorige keer de aantallen gegeven. Maar het is een federale bevoegdheid. Ik vraag op hoeveel het er exact zijn en wat het precies inhoudt en dat zal ik ook via het secretariaat bezorgen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Minister, ik ben het voor honderd procent met u eens als u stelt dat wetenschappelijk onderzoek en de toetssteen wat de gevolgen zijn voor mens, dier en milieu, voor ons essentieel zijn. Dat is een heel correct uitgangspunt. Wat betreft de ggo-dossiers is Europa niet altijd even consequent geweest en het boekt eigenlijk weinig vooruitgang met dit dossier. Zeker ook als eraan wordt gedacht om sommige elementen te hernationaliseren. Dit is geen consequente houding.

Collega's, ik heb in mijn vraag bewust de aardappelteelt genomen. Als je bekijkt welke milieueffecten en financiële gevolgen er vandaag zijn door het veelvuldig moeten sproeien, en als je leest wat daarover verschijnt in de wetenschappelijke

literatuur en alles wat erbij hoort, heb ik de indruk dat er een grote bereidheid is om in deze dossiers hoe dan ook vooruitgang te boeken.

Minister, ik wil u aanmoedigen om ook op Europees en uiteraard op Vlaams niveau een grote bijdrage te blijven leveren zodat de wetenschap in deze dossiers consequent kan worden gevolgd. Daarom is het goed dat hierover ook in Vlaanderen verder onderzoek wordt verricht.

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

De heer Jan Van Esbroeck (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik verneem dat er overleg is in een bepaald orgaan. Is dat iets apart? Staat dat los van uw kabinet of gebeurt dat vanuit uw kabinet? Welk orgaan overlegt daar? Ik heb begrepen dat u vanuit Vlaanderen wel de Europese richtlijnen of regels inzake ggo's wilt volgen, of hetgeen men voorstelt, maar ik heb links en rechts ook gehoord dat bijvoorbeeld de regio's Brussel en Wallonië daarover toch een iets anders gedacht hebben. Het is belangrijk dat we weten welk overlegorgaan daarover discussieert. Misschien moet ik daarover eens een andere vraag stellen.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

De heer Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Minister, het stemt mij positief dat u dit met een open geest en rationeel bekijkt. We moeten eerlijk zijn. Er is, zoals de heer De Meyer zei, een vertraging geweest. We moeten zeker die inhaalbeweging doen. Het is geen allesomvattende oplossing. Elke ggo-toepassing moet goed bekeken en goed wetenschappelijk onderbouwd worden. Het is een innovatieve techniek, die zeker een oplossing kan bieden zowel voor de landbouw als voor het milieu.

De voorzitter: De heer Sanctorum heeft het woord.

De heer Hermes Sanctorum-Vandevoorde (Groen): In deze discussie betreur ik dat elke mogelijke tegenstand wordt ondergebracht in het emodebat. Maar dat klopt natuurlijk niet. Het lijkt erop alsof mensen die voor ggo's zijn, de zuivere rationele benadering volgen, terwijl mensen die kritisch zijn een ongelooft hebben ten aanzien van ggo's, hun potentieel, de mogelijke impact op de leefomgeving en eventueel zelfs de gezondheid – hoewel daar inderdaad heel wat nuance op is aan te brengen. Je ziet gewoon dat onder wetenschappers discussie bestaat of ggo's nu een positieve of een negatieve impact hebben op het gebruik van herbiciden en pesticiden. We doen dat ook in dit debat. Het is inderdaad een genuanceerd debat. Zowel voor- als tegenstanders hebben een argumentatie. Ik heb de indruk, telkens wanneer er hier een ggo-vraag wordt gesteld, dat de tegenstanders meteen worden geclassificeerd als mensen die totaal niet rationeel en puur vanuit een ethisch bezwaar reageren. Dat is helemaal niet het geval.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Dit wordt besproken in een permanente werkgroep binnen de Interministeriële Conferentie Landbouw.

Naar aanleiding van een vorige vraag om uitleg heb ik ook al gesteld dat als wij vinden dat bij ons iets kan terwijl Wallonië vindt van niet, we dan afspraken moeten maken over de afstandsregels, zodat het ene niet kan overspringen op het andere. Dat moet ook daar worden besproken en uitgeklaard.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

De heer Jos De Meyer (CD&V): Mijnheer Sanctorum, ik heb alleen maar geprobeerd om nuances in mijn verhaal in te bouwen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Francesco Vanderjeugd aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over het verwerken van insecten in veevoeder – 1901 (2014-2015)

Voorzitter: de heer Bart Dochy

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

De heer Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Tijdens Agriflanders nam de UGent een enquête af bij de bezoekers over het gebruik van insecten in diervoeder. Betrokkenen bij de landbouwsector bleken daarbij de meest positieve houding aan te nemen, gevolgd door de consumenten en landbouwers. Er was in eerste instantie een positieve houding voor het gebruik van insecten in voeders voor vis en pluimvee, op de tweede plaats voor varkens en het minst voor gezelschapsdieren en runderen.

Het wordt gepercipieerd als zeer duurzaam en met een zeer hoge voedingswaarde voor dieren. Daarenboven kunnen insecten bijdragen tot een kleinere afhankelijkheid van buitenlandse eiwitbronnen voor dierlijke productie en een betere benutting van organisch afval. Dit past in het Actieplan Alternatieve Eiwitbronnen (AAE), dat op zijn beurt voortvloeit uit een engagementsverklaring die in 2010 werd ondertekend en waarin beschreven staat dat men tegen 2015 enkel nog gecertificeerde soja wil gebruiken.

Minister, u hebt eerder al te kennen gegeven dat u novel foods als algen en insecten als een opportuniteit voor de landbouwsector beschouwt. Over die thematiek wordt trouwens al enige tijd gepraat. Op 10 juni 2013 heeft het Departement Landbouw en Visserij bijvoorbeeld een rondetafelconferentie insecten georganiseerd, waar onderzoeksinstituten, praktijkcentra en privébedrijven aanwezig waren. Die rondetafelconferentie had tot doel kennis te verzamelen, maar ook verschillende standpunten en knelpunten op te lijsten voor de insectenteelt en de verwerking ervan.

In antwoord op mijn schriftelijke vraag antwoordde u dat de belangrijkste knelpunten de wettelijke beperkingen op Europees niveau zijn: de teelt van insecten voor diervoedertoepassingen wordt beperkt tot aquacultuur en petfood, en de teelt van insecten op dierlijke reststromen zoals mest wordt verhinderd, aangezien insecten ook worden aanzien als landbouwdieren.

Minister, u onderstreepte tevens de nood aan meer Research & Development (R&D), kapitaal en netwerk om het potentieel dat insecten bieden voor menselijke voeding, voederadditieven en afvalverwerking te valoriseren. De problematiek werd overigens opgenomen in de beleidsnota. Eind vorig jaar was er in het kenniscentrum Inagro een zeer boeiende uiteenzetting over een onderzoek van VIVES, dat onderzoek doet naar het kweken van insecten. Het was een heel boeiende uiteenzetting over de verschillende toepassingen, waarop ik aanwezig was.

Minister, zult u, gesterkt door de resultaten van de enquête op Agriflanders, op korte termijn initiatieven nemen om te komen tot meer R&D, kapitaal en netwerk om het potentieel dat insecten hebben voor voeding, voederadditieven en afvalverwerking te valoriseren? Bent u van oordeel dat deze initiatieven zich in de eerste plaats moeten toespitsen op voeders voor vissen, gevogelte en varkens? Welke bijdrage hoopt u dat voeding uit insecten kan bijdragen tot de objectieven van de engagementsverklaring en het Actieplan Alternatieve Eiwitten? Zult u ook in Europa initiatieven nemen om de problematiek aan te kaarten met het oog op een actualisering van de bestaande Europese voorschriften?

De heer Jelle Engelbosch (N-VA): Minister, in december heb ik enkele schriftelijke vragen gesteld over hetzelfde onderwerp. Uit uw antwoorden bleek dat

u het verhaal van de insectenvoeding genegen bent en er verder wilt op inzetten. Het gaat dan niet alleen over de ecologische winsten, maar we zouden ook de afhankelijkheid van buitenlandse stromen van diervoeding kunnen stoppen. We zijn het er allemaal over eens dat we daar verder moeten op inzetten.

Dit wordt vooral Europees geregeld en er zijn vandaag enkele beperkingen op, zoals aquacultuur en petfood dat niet op mest mag worden gekweekt. Minister, gaat u zelf een initiatief nemen om de barrières op het Europese niveau proberen weg te werken, zodat we daar voluit kunnen voor gaan?

– De heer Jos De Meyer treedt als voorzitter op.

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Het klopt dat er een groeiende interesse is en een evolutie binnen de sector. Daarom heb ik beslist dat ik een strategische stuurgroep insecten zal oprichten. Die komt dit jaar voor het eerst samen. De stuurgroep, met vertegenwoordigers uit het beleid, de veevoeder-, productie- en verwerkende sector en uit de onderzoeksector, zal fungeren als contactpunt en aftoetsingskader voor alles wat insecten betreft. Er kunnen ook ervaringen en kennis worden gedeeld en ze kunnen knelpunten en aandachtspunten signaleren. Zo is er een structureel overleg en kunnen we de insectenteelt in Vlaanderen goed opvolgen.

Voor voeder van vissen, aquacultuur en petfood is de teelt van insecten vandaag reeds toegestaan. Voor de andere landbouwhuisdieren, in de eerste plaats voor pluimvee en varkens, zijn er op dit moment nog hindernissen in de Europese regelgeving. Via de adviezen die de stuurgroep me zal bezorgen, heb ik de intentie om dat eerst goed voor te bereiden en dan stappen te zetten richting Europa.

De insectenteelt voor verwerking in dierlijke voeding zie ik zeker inpasbaar in het kader van het AAE. Elke vorm van lokaal geproduceerd eiwit, die we op een veilige en verantwoorde manier kunnen inzetten voor de productie van veevoeder, is zeker welkom om de afhankelijkheid van de import van soja te verminderen.

Insecten of insectenmeel kunnen, dankzij hun hoge eiwitwaarde, goed aminozuurprofiel en vlotte verteerbaarheid, een goed alternatief vormen. De omvang van de bijdrage die insectenmeel in de toekomst kan leveren, zal afhangen van de ontwikkelingsmogelijkheden voor een duurzame insectenteelt in Vlaanderen.

De stuurgroep insectenteelt zal knelpunten met betrekking tot de wetgeving inventariseren en overmaken aan ons. Wij zullen dat dan op het Europese niveau aankaarten en aanpakken.

Collega's, op relatief korte termijn zullen we de eerste stuurgroep insecten samenroepen. Op die manier zullen we van start gaan met een meer structurele vorm van beleid en overleg op dat vlak.

De voorzitter: De heer Vanderjeugd heeft het woord.

De heer Francesco Vanderjeugd (Open Vld): Minister, het antwoord dat u geeft, is positief. Aanvullend wil ik nog wijzen op de kennis die daarover verzameld is bij VIVES, dat daar al heel wat onderzoek naar gedaan heeft. Misschien kunt u hen ook mee aan tafel brengen. Ook rond het tweede knelpunt, in verband met de mestverwerking, doen ze heel intensief onderzoek. Dat kan een oplossing zijn. Ik wil u vragen om daar zeker voldoende aandacht aan te besteden.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.